

Artykuł przeglądowy

Review article

Data wpływu/Received: **21.03.2017**

Data recenzji/Accepted: **15.05.2017**

Data publikacji/Published: **20.06.2017**

Źródła finansowania publikacji: środki własne Autora

Authors' Contribution:

(A) Study Design (projekt badania)

(B) Data Collection (zbieranie danych)

(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)

(D) **Data Interpretation (interpretacja danych)**

(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)

(F) Literature Search (badania literaturowe)

Marek Zielinski¹

WYTYCZNE KOMITETU BAZYLEJSKIEGO
Z 15 STYCZNIA 2014 R. DOTYCZĄCE ZARZĄDZANIA
RYZYKIEM W ODNIESIENIU DO PRANIA
PIENIĘDZY I FINANSOWANIA TERRORYZMU²

WPROWADZENIE

Bazyilejski Komitet Nadzoru Bankowego³ (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS) opublikował w dniu 15 stycznia 2014 r. wytyczne mające na celu wspieranie banków, uwzględniając ryzyka związane z praniem pieniędzy i finansowaniem

¹ Dr; Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach.

² Do napisania tego tekstu w istotnej mierze przyczyniły się dyskusje i konsultacje naukowe z dr. Piotrem Sobol-Kołodziejczykiem z Uniwersytetu Rzeszowskiego.

³ Więcej na: <http://www.bis.org/bcbs/>. Oficjalnie komitet ten jest nazwany w skrócie Komitetem Bazyilejskim (*Basel Committee*).

terroryzmu w ramach ich zarządzania ryzykiem⁴ (wytyczne BCBS z 2014 r.). Wytyczne te stanowią uzupełnienie międzynarodowych standardów dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu i proliferacji wypracowanych przez Grupę Specjalną ds. Prania Pieniędzy⁵ (Financial Actions Task Force on Money Laundering, FATF), zwłaszcza gdy chodzi o najnowsze zalecenia tej grupy z 16 lutego 2012 r.⁶ (40 Zaleceń FATF). Ich celem jest pomoc bankom w dostosowaniu ich procedur do krajowych przepisów prawnych (opartych w dużej mierze na 40 Zaleceniach FATF) i w ich implementacji⁷.

W celu zagwarantowania bezpieczeństwa banków, ich stabilności oraz zaufania do nich, a także zagwarantowania integralności systemu finansowego (ust. 5 i 88)⁸ decydujące jest skuteczne zarządzanie ryzykiem w odniesieniu do środków o charakterze prewencyjnym mających zapobiegać i zwalczać pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu⁹. Nieodpowiednie podejście do tych ryzyk może skutkować narażeniem się przez banki na inne poważne ryzyka, które są różnego rodzaju. Chodzi w głównej mierze np. o ryzyka reputacyjne, operacyjne, prawne i koncentracyjne (ust. 6 wytycznych BCBS z 2014 r.)¹⁰.

Zgodnie z tymi wytycznymi BCBS w przyszłości każdy klient banku powinien zostać zweryfikowany – rutynowo i niezależnie od swojego indywidualnego profilu ryzyka – co do powiązań terrorystycznych (ust. 62). Dla wszystkich klientów banku powinny być jasne zasady na temat dokonywanych transakcji finansowych w zakresie pochodzenia środków finansowych w ramach prowadzonych operacji z uwzględnieniem stałego monitorowania w celu rozpoznania osób na eksponowanych stanowiskach politycznych (ust. 34). Ostatecznie ma to prowadzić do ważnych konsekwencji, takich jak automatyczne zamrożenie mienia klientów, które nie spełnia określonych kryteriów i co do którego istnieje przypuszczenie finansowania terroryzmu i prania pieniędzy (ust. 59–62). W dalszej kolejności chodzi o ryzyka związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu wynikające z kontaktów handlowych z osobami trzecimi i bankami korespondencyjnymi (załączniki nr 1–2 wytycznych BCBS z 2014 r.).

⁴ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Sound Management of Risks Related to Money Laundering and Financing of Terrorism*, Bazylea: Bank for International Settlements 2014, ss. 29 (publikacja BCBS nr 275).

⁵ Blżej na: www.fatf-gafi.org/.

⁶ Financial Actions Task Force on Money Laundering (wyd.), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism and Proliferation: The FATF Recommendations*, Paryż: OECD 2013, ss. 128.

⁷ Szerzej na ten temat w obszernej publikacji PricewaterhouseCoopers (wyd.), *Bekämpfung der Geldwäscherei und der Terrorismusfinanzierung in der Schweiz: Überblick und Regelungen*, Zurych 2012, passim.

⁸ Ustępy podane bez bliższego odniesienia dotyczą wytycznych BCBS z 2014 r.

⁹ W sprawie pojęcia „ryzyka” i zarządzania ryzykiem dotyczącym prania pieniędzy: H.J. Schmitt, *Das Geldwäsche-Risikomanagement der Kreditinstitute*, Frankfurt n. M.: Peter Lang 2008, zwłaszcza s. 11 i nast. Zob. także M. Wundenberg, *Compliance und die prinzipiengeleitete Aufsicht über Bankengruppen*, Tybinga: Mohr Siebeck 2012, passim.

¹⁰ Patrz np. M. Eickholt, *Management operationeller Risiken bei Regionalbanken: Eine empirische Analyse der Risikomanagementpraxis*, Heidelberg: Finanz Colloquium 2012, passim.

Treści zawarte we wcześniejszych opracowaniach BCBS w tej kwestii są uwzględnione w omawianych wytycznych i odpowiednio zaktualizowane¹¹ (ust. 8–9).

ROLA KOMITETU BAZYLEJSKIEGO I ZNACZENIE JEGO OPRACOWAŃ

Komitet Bazylejski został założony w 1974 r. przez banki centralne państw G10 i ich organy nadzoru bankowego. Obecnie w jego gremium zasiadają przedstawiciele 27 państw¹². Posiada on siedzibę sekretariatu przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych¹³ (Bank for International Settlements, BIS) w Bazylei zgodnie z sekcją 11.4 Statutu BCBS¹⁴, gdzie komitet ten jako forum dla regularnej współpracy między państwami członkowskimi zbiera się co kwartał¹⁵. Jego podstawowe zadanie polega na wnoszeniu wkładu do wprowadzenia wysokich jednolitych standardów międzynarodowych w zakresie nadzoru bankowego oraz poprawy jego jakości i rozumienia w drodze wymiany informacji, ulepszenia technik nadzoru bankowego i wyznaczania minimalnych standardów prawnych nadzoru bankowego, wnosząc istotny wkład do umacniania międzynarodowego systemu bankowego i zapełniania istniejących luk w międzynarodowym systemie nadzoru bankowego¹⁶. W tym celu opracowuje on standardy, wytyczne i zalecenia praktyczne (o których jest mowa w sekcjach 12–14 Statutu BCBS), na których mogą się oprzeć organy nadzoru bankowego państwa. Wydawane przez BCBS opracowania nie są wprawdzie prawnie wiążące nawet wobec własnych członków, gdyż mamy tu do czynienia z instytucją tzw. miękkiego prawa¹⁷ (*expressis verbis* sekcji 3 Statutu BCBS), które jedynie siłą oddziaływania tej międzynarodowej instytucji mogą zostać implementowane do prawa krajowego¹⁸. Mimo to rozwiązania zawarte w tych wyżej wymienionych opracowaniach BCBS są w konsekwencji przyjmowane do krajowych porządków prawnych, ponieważ powstają one w drodze konsultacji banków i organów nadzoru bankowego z całego świata¹⁹. Warto zaznaczyć, że opracowania te stanowią część polskiego porządku prawnego za sprawą tego na przykład, że UE niejednokrot-

¹¹ Zob. s. 8–11.

¹² Dane za: <http://www.bis.org/bcbs/history.htm> [dostęp: 30.05.2017].

¹³ Dogłębniej na: www.bis.org.

¹⁴ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Charter*, Bazylea: Bank for International Settlements 2013. Dalej przytaczany jako Statut BCBS.

¹⁵ Tak właśnie stanowią sekcje 1 i 8.2 Statutu BCBS.

¹⁶ Bliżej sekcje 1–2 i 12 Statutu BCBS.

¹⁷ W temacie *soft law* w globalnym systemie finansowym Ch. Brummer, *Soft Law and the Global Financial System: Rule Making in the 21st Century*, Cambridge [i in.]: Cambridge Univ. Press 2012, *passim*.

¹⁸ Komitet Bazylejski działa pod auspicjami BIS (na co wskazuje m.in. sekcja 11 Statutu BCBS), który to z kolei nie bez przyczyny nazywa się „bankiem banków centralnych”. Silne są także powiązania BCBS z Radą Stabilności Finansowej (*Financial Stability Board*, FSB), zwłaszcza że Komitet Bazylejski jest członkiem FSB i intensywnie uczestniczy w jego pracach (wg sekcji 16 Statutu BCBS).

¹⁹ W sekcji 12 Statutu BCBS wyraźnie oczekuje się wdrożenia standardów BCBS do prawa krajowego przez możliwie wierne przejście ich treści.

nie wykorzystuje w stanowionym przez siebie prawie rozwiązania wypracowane przez BCBS, które w formie unijnych dyrektyw lub decyzji ramowych są implementowane do porządku prawnego państw członkowskich UE²⁰.

WYTYCZNE KOMITETU BAZYLEJSKIEGO Z 15 STYCZNIA 2014 R.

Uwagi ogólne W przypadku omawianego opracowania Komitetu Bazylejskiego z 15 stycznia 2014 r. mamy do czynienia z wytycznymi (guidelines) zgodnie z sekcją 13 Statutu BCBS, które doprecyzowują standardy BCBS i je uzupełniają. Należy podkreślić, że wprowadzone wytyczne BCBS z 2014 r. są dostępne także w języku niemieckim i języku hiszpańskim²¹, to jednak w przypadku wątpliwości jedynie ich wersja angielska jest wersją autentyczną.

Wytyczne te składają się z części zasadniczej (95 ustępów usystematyzowanych w czterech częściach) i z trzech załączników. Część I jest wprowadzeniem do całości problematyki (ust. 1–13). Kolejna część dotyczy istotnych elementów solidnego zarządzania ryzykami prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (ust. 14–62). Część III podejmuje problem zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w koncernach bankowych i w kontekście transgranicznym (ust. 63–83). Część ostatnia zajmuje się rolą nadzoru bankowego (ust. 84–95). Załącznik nr 1 odnosi się do wykorzystania innych banków, instytucji finansowych lub innych podmiotów do przeprowadzenia identyfikacji klientów. Kolejny załącznik dotyczy usług bankowości korespondencyjnej. Ostatni załącznik jest listą najistotniejszych – z punktu BCBS – zaleceń FATF. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że o ile części II–III są zdecydowanie skierowane do banków, o tyle część IV wyłącznie do organów nadzoru bankowego²².

Warto zwrócić uwagę na zawartą w załączniku nr 3 listę zaleceń FATF, wśród których zalecenia FATF nr 1–2, 9–13, 15–18, 20, 26 i 40 są zdaniem BCBS najważniejsze z punktu widzenia banków i nadzoru bankowego w kwestii wdrażania środków przeciw praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (tak właśnie ust. 3) i dlatego mają kluczowe znaczenie dla wytycznych BCBS z 2014 r. W samym tekście wytycznych przywołuje się najczęściej zalecenie FATF nr 10 (obowiązki należytej staranności

²⁰ Przykładem jest tu tzw. czwarta dyrektywa unijna z 2013 r. dotycząca prania pieniędzy. COM(2013) 45 final, 2013/0025 (COD). Szerzej M. Zielinski, *Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z 5 lutego 2013 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Białymostku-Białej” 2014, nr 3, passim.

²¹ Planowane jest ich tłumaczenie również na dalsze języki, tj. francuski i włoski. Należy to ocenić pozytywnie, mając przy tym na względzie rozbieżności między angielską wersją autentyczną a niemiecką wersją, które mogą utrudniać właściwe wdrożenie wytycznych do krajowych porządków prawnych, zwłaszcza w państwach, w których językiem urzędowym nie jest język angielski. Jest to o tyle ważne, że BCBS zaleca możliwie wierną implementację tych wytycznych (zob. przyp. nr 18).

²² Por. ust. 12.

przy ustalaniu tożsamości klienta) i zalecenie FATF nr 26 (regulacje dotyczące instytucji finansowych i nadzór nad tymi instytucjami)²³.

WZAJEMNE RELACJE MIĘDZY BCBS A FATF

W ust. 3 podkreśla się, że FATF jest międzyrządowym gremium tworzącym międzynarodowe standardy dotyczące ochrony globalnego systemu finansowego przed praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu i finansowaniem rozprzestrzeniania się broni masowego rażenia. Zaznacza się także, iż FATF ściśle współpracuje z innymi gremiami działającymi w tym zakresie, a w szczególności z członkami stowarzyszonymi FATF i z obserwatorami²⁴. Komitet Bazylejski zwraca się o przyjęcie standardów FATF z 16 lutego 2012 r., do powstania których w znacznej mierze się przyczynił. Wytyczne te mają na celu wspieranie wdrożenia standardów FATF na poziomie krajowych, biorąc pod uwagę to, że działania obydwu organizacji mają się jedynie uzupełniać.

W kontekście tego, że w omawianych wytycznych Komitet Bazylejski odwołuje się nierzadko do poszczególnych zaleceń FATF, konieczne okazało się zajęcie stanowiska w tej sprawie. I tak, w ust. 4 wyjaśnia się, że nie odniesiono się do zaleceń FATF w sposób systematyczny, ponieważ zamiarem BCBS nie jest duplikowanie istniejących standardów FATF. Podobnie w ust. 13 podkreśla się jednoznacznie, że standardy FATF nie są przedmiotem tych wytycznych.

WYBRANE ZAGADNIENIA O ZNACZENIU KARNOPRAWNYM

Przedmiotem tych wytycznych – podobnie jak wcześniejszych jemu podobnych opracowań BCBS – nie jest w żadnym razie podjęcie problematyki prania pieniędzy w ujęciu karnoprawnym, dlatego nie można w nich znaleźć karnoprawnej definicji tego procederu. Co najwyżej w sposób marginalny przytacza się w przyp. nr 2 do ust. 3 kryminologiczno-kryminalistyczną definicję niniejszego procederu zgodnie z założeniami FATF, dla której pranie pieniędzy to „operacje na nielegalnych dochodach zmierzające do ukrycia ich nielegalnego źródła”²⁵. W związku z powyższym nie zajęto się w tych wytycznych również problemem przestępstw pierwotnych bezpośrednio związanych z procederem prania pieniędzy²⁶. Odnosi się to także do odebrania przestępczości dochodów

²³ Zob. wykładnie FATF do tych zaleceń FATF, *International...*, s. 56-67, 91-92.

²⁴ BCBS posiada status obserwatora przy FATF.

²⁵ Warto przytoczyć tekst angielski: „(...) money laundering as the processing of criminal proceeds in order to disguise their illegal origin”. Jest to w literaturze przedmiotu najkrótsze ujęcie tego przeciwieństwa wyjątkowo złożonego procederu, niosącego daleko idące konsekwencje dla wielu dziedzin życia.

²⁶ O przestępstwach pierwotnych: M. Prengel, *Środki zwalczania przestępczości prania pieniędzy w ujęciu prawnoporównawczym. Eine rechtsvergleichende Erfassung der Bekämpfungsmittel der Geldwäschekriminalität*, Toruń 2003, s. 106 i nast., który je definiuje jako „takie czyny, które miały miejsce przed (lub równoległe) przestępstwem prania pieniędzy, prowadzące do powstania, niejednokrotnie wymagających legalizacji, większych ilości nielegalnych zysków, których »pranie« – z punktu widzenia sprawcy – jest sensowne i konieczne”.

z jej nielegalnej aktywności w formie przede wszystkim przepadku mienia przestępczego. Choć wytyczne te dotyczą w głównej mierze procedur bankowych, to jednak warto zwrócić uwagę na te ich postanowienia, które mają pewne znaczenie karnoprawne.

Komitet Bazylejski, będąc świadomy znaczenia ryzyk powstających w związku z wykorzystaniem banków do popełniania czynów zabronionych, zdecydował się wydać niniejsze wytyczne (ust. 1). Banki są zmuszone do ponoszenia kosztów i strat z powodu braku należytej staranności w odniesieniu do stosownych wytycznych, procedur i kontroli zarządzania ryzykiem, których można uniknąć w przypadku, gdy banki będą dysponowały właściwymi mechanizmami wypracowanymi na gruncie wytycznych opartych na skutecznej ocenie ryzyk i procedurami mającymi zapobiegać praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczać te zjawiska (ust. 6). Podkreśla się, że każdemu ryzyku mogą towarzyszyć – oprócz wymierzonych przez organy nadzoru kar pieniężnych i sankcji – znaczne koszty finansowe dla banków, pomijając przy tym zaangażowanie pracowników w rozwiązywanie stosownych problemów (ust. 7).

W ust. 41 przewiduje się wdrożenie mechanizmu tego rodzaju, że brak możliwości ustalenia tożsamości klienta skutkuje nieotwarciem rachunku bankowego czy też nieprzeprowadzeniem operacji finansowej, podobnie jak w przypadku, gdy przy ustalaniu tożsamości klienta istnieje podejrzenie pochodzenia środków z czynów związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. W tych przypadkach banki są zobowiązane do zgłoszenia podejrzenia odpowiednim organom bez konieczności informowania o tym klienta. Wymagane jest przy tym także posiadanie przez banki takich systemów rozpoznających transakcje nietypowe lub podejrzane, które uwzględniają profil ryzyka klienta (ust. 46).

Najistotniejsze karnoprawne postanowienia wytycznych dotyczą zgłaszania podejrzanych transakcji (ust. 56–58) i zamrożenia środków (ust. 59–62). Wprowadzenie wewnątrzbankowych procedur i towarzyszących im szkoleń pracowników ma na celu uwrażliwienie pracowników banku na to, żeby potrafili oni ocenić sytuacje, w których mamy do czynienia z podejrzanymi transakcjami podlegającymi obowiązkowi raportowania (ust. 56). Dlatego niezbędne są stałe procedury bankowe umożliwiające stosowne działania zgodne z nałożonymi na banki obowiązkami raportowania transakcji podejrzanych (ust. 57). Przy tej okazji należy podjąć odpowiednie środki ograniczające ryzyko wykorzystania banku do popełniania czynów zabronionych (ust. 58). W dalszej części zwraca się uwagę na cechy wspólne prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które banki powinny wziąć pod uwagę (ust. 59). Decydująca jest tutaj właściwa współpraca banku ze stosownymi organami w celu zamrożenia pieniędzy (ust. 60). Należyta staranność przy ustalaniu tożsamości klienta ma służyć bankom w rozpoznaniu potencjalnych transakcji finansujących terroryzm (ust. 61). Systemy wewnątrzbankowe mają pomóc w realizacji celów związanych z wykryciem transakcji powiązanych z terroryzmem, a ostatecznie także w zamrożeniu bez wcześniejszego informowania klienta pieniędzy i innych wartości majątkowych zgodnie z obowiązującymi przepisami (ust. 62).

INNE OPRACOWANIA KOMITETU BAZYLEJSKIEGO MAJĄCE ZWIĄZEK Z JEGO WYTYCZNYMI Z 15 STYCZNIA 2014 R.

Począwszy od deklaracji zasad z 28 grudnia 1988 r. w sprawie przeciwdziałania przestępczego wykorzystania systemu bankowego w celu prania pieniędzy²⁷ (deklaracja zasad BCBS z 1988 r.), Komitet Bazylejski nieustannie podejmuje tematykę związaną z procedurami zapobiegania i zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które wnoszą istotny wkład do zagwarantowania bezpieczeństwa i solidności banków oraz integralności systemu finansowego (ust. 2 i ust. 5). Podstawy umocowania do tego typu zaangażowania BCBS należy upatrywać bezpośrednio w sekcji 1 Statutu BCBS, w której mówi się o „globalnym wzmocnieniu nadzoru bankowego przez regulacje, procedury i praktyki bankowe” i przez to o „wnoszeniu wkładu w stabilność finansową”.

Przedmiotem deklaracji zasad BCBS z 1988 r. były wyłącznie kolejne zagadnienia:

- określenie celu, jaki BCBS postawił sobie w związku z wydanym opracowaniem (zasada I),
- obowiązek ustalenia prawdziwej tożsamości klienta (zasada II),
- prowadzenie usług finansowych w oparciu o wysokie standardy etyczne z jednoczesnym przestrzeganiem istniejącego prawa w tym zakresie (zasada III),
- współpraca z państwowymi organami wykonawczymi (zasada IV),
- przestrzeganie ustaleń deklaracji (zasada V).

Motywy przewodnie w deklaracji zasad BCBS z 1988 r. były bardziej ogólne²⁸, podczas gdy w wytycznych BCBS z 2014 r. zauważa się mocne doprecyzowane ich postanowień i skoncentrowanie ich na wybranych problemach. O ile w 1988 r. położono akcent na podstawowych środkach i procedurach mających pomóc zwalczyć pranie pieniędzy w celu wprowadzenia skutecznych mechanizmów zapobiegających wykorzystaniu systemu bankowego w tym celu, o tyle w 2014 r. skupiono się na ryzykach związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w ramach ogólnego bankowego zarządzania ryzykiem. O wiele bardziej złożone jest także samo opracowanie z 2014 r., bowiem to z 1988 r. składało się z zaledwie czterech stron opracowania, czyli wprowadzenia (ust. 1–7) i zbioru zasad (zasady I–V). Ostatecznie analizując wytyczne BCBS z 2014 r., można dostrzec znaczny postęp w zakresie przeciwdziałania wykorzystania systemu bankowego w celu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, który ma miejsce w procedurach bankowych wypracowanych przez to gremium na przestrzeni lat 1988–2014.

²⁷ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money-Laundering*, Bazylea: Bank for International Settlements 1988, ss. 4 (publikacja BCBS nr C137). Szerzej np. Prengel, Środki..., s. 208-211, 266-267.

²⁸ Widzieć to trzeba w związku z tym, że było to pierwsze opracowanie BCBS poruszające problem prania pieniędzy.

Wytyczne BCBS z 2014 r. należy widzieć w kontekście także innych tego typu opracowań tego gremium, wśród których kluczowe miejsce zajmują²⁹:

➤ wytyczne z 4 października 2001 r. dotyczące należytej staranności banków przy ustalaniu tożsamości klienta³⁰ (patrz głównie ust. 3, 8, 18, 31, 45 i 62),

➤ wytyczne z 6 października 2004 r. w sprawie skonsolidowanego zarządzania ryzykiem „poznaj swojego klienta”³¹ (patrz np. ust. 1 i 19).

Postanowienia powyżej wymienionych opracowań BCBS z 2001 r. i 2004 r. zostały uwzględnione w omawianych wytycznych z 2014 r. Te ostatnie zastępują – zgodnie z ust. 9 – te dwa wcześniejsze opracowania z dniem wydania tych wytycznych, tj. z 15 stycznia 2014 r. Przy opracowaniu tych wytycznych skoncentrowano się raczej na ryzykach związanych z wykorzystaniem przez banki innych podmiotów w celu prowadzenia stosunków handlowych (załącznik nr 1) i na świadczeniu usług bankowości korespondencyjnej (załącznik nr 2). W wytycznych z 2014 r. nie zajęto się szczegółowo innymi ryzykami związanymi np. z osobami na eksponowanych stanowiskach politycznych i usługami bankowości prywatnej, mimo że zauważa się ich znaczenie i doniosłość dla omawianej tematyki. Tłumaczy się to tym w ust. 9, iż są one przedmiotem odrębnych publikacji FATF.

Przy tej okazji nie można zapomnieć o pozostałych opracowaniach BCBS, które są w pewien sposób powiązane z niniejszą tematyką, gdzie na czoło wysuwają się następujące³²:

➤ wytyczne z 29 kwietnia 2005 r. o zachowaniu zgodności z wymogami w bankach i funkcji zachowania zgodności z wymogami w bankach³³ (patrz m.in. ust. 4 i 7 oraz zasada 7 ust. 42),

➤ wytyczne z 12 maja 2009 r. na temat komunikatów dotyczących transgranicznych przekazów pieniężnych w odniesieniu do należytej staranności i przejrzystości w zakresie pokrycia płatności³⁴ (patrz np. ust. 3, 11–14, 20–21, 23–24, 28, 30–32),

➤ wytyczne z 4 października 2010 r. w sprawie zasad polepszenia nadzoru korporacyjnego³⁵ (patrz w szczególności zasada 1 ust. 27 i zasada 13 ust. 120),

➤ wytyczne z 30 czerwca 2011 r. odnośnie do zasad należytego zarządzania ryzykiem operacyjnym³⁶ (które zawierają wiele zasad o znaczeniu ogólnym dla niniejszej tematyki),

²⁹ Mowa jest o nich wyraźnie w ust. 9.

³⁰ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Customer Due Diligence for Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2001, ss. 21 (publikacja BCBS nr 85).

³¹ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Consolidated KYC Risk Management*, Bazylea: Bank for International Settlements 2004, ss. 9 (publikacja BCBS nr 110).

³² Explicite wymienia się je w ust. 8.

³³ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Compliance and the Compliance Function in Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2005, ss. 16 (publikacja BCBS nr 113).

³⁴ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Due Diligence and Transparency Regarding Cover Payment Messages Related to Cross-Border Wire Transfers*, Bazylea: Bank for International Settlements 2009, ss. 13 (publikacja BCBS nr 154).

³⁵ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Principles for Enhancing Corporate Governance*, Bazylea: Bank for International Settlements 2010, ss. 34 (publikacja BCBS nr 176).

³⁶ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Principles for the Sound Management of Operational Risk*, Bazylea: Bank for International Settlements 2011, ss. 19 (publikacja BCBS nr 195).

- wytyczne z 28 czerwca 2012 r. o funkcji kontroli wewnętrznej w bankach³⁷ (patrz zwłaszcza zasada 16 ust. 80),
- standardy z 14 września 2012 r. dotyczące kluczowych zasad skutecznego nadzoru bankowego³⁸ (patrz przede wszystkim zasada 29).

Bibliografia

Literatura:

Brummer C., *Soft Law and the Global Financial System: Rule Making in the 21st Century*, Cambridge [i in.] Cambridge Univ. Press 2012.

Eickholt M., *Management operationeller Risiken bei Regionalbanken: Eine empirische Analyse der Risikomanagementpraxis*, Heidelberg: Finanz Colloquium 2012.

Prenzel M., *Środki zwalczania przestępczości prania pieniędzy w ujęciu prawnoporównawczym. Eine rechtsvergleichende Erfassung der Bekämpfungsmittel der Geldwäschekriminalität*, Toruń 2003.

Pricewaterhouse Coopers (wyd.), *Bekämpfung der Geldwäscherei und der Terrorismusfinanzierung in der Schweiz: Überblick und Regelungen*, Zurich 2012.

Schmitt H.J., *Das Geldwäsche-Risikomanagement der Kreditinstitute*, Frankfurt n.M.: Peter Lang 2008.

Wundenberg M., *Compliance und die prinzipiengeleitete Aufsicht über Bankengruppen*, Tybinga: Mohr Siebeck 2012.

Zielinski M., *Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z 5 lutego 2013 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej” 2014, nr 3.

Akty prawne UE:

Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z 5 lutego 2013 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. COM(2013) 45 final, 2013/0025 (COD).

Opracowania BCBS:

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Charter*, Bazylea: Bank for International Settlements 2013.

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Compliance and the Compliance Function in Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2005, ss. 16 (publikacja BCBS nr 113).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Consolidated KYC Risk Management*, Bazylea: Bank for International Settlements 2004, ss. 9 (publikacja BCBS nr 110).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Core Principles for Effective Banking Supervision*, Bazylea: Bank for International Settlements 2012, ss. 79 (publikacja BCBS nr 230).

³⁷ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *The Internal Audit Function in Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2012, ss. 23 (publikacja BCBS nr 223).

³⁸ Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Core Principles for Effective Banking Supervision*, Bazylea: Bank for International Settlements 2012, ss. 79 (publikacja BCBS nr 230).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Customer Due Diligence for Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2001, ss. 21 (publikacja BCBS nr 85).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Due Diligence and Transparency Regarding Cover Payment Messages Related to Cross-Border Wire Transfers*, Bazylea: Bank for International Settlements 2009, ss. 13 (publikacja BCBS nr 154).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money-Laundering*, Bazylea: Bank for International Settlements 1988, ss. 4 (publikacja BCBS nr C137).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Principles for Enhancing Corporate Governance*, Bazylea: Bank for International Settlements 2010, ss. 34 (publikacja BCBS nr 176).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Principles for the Sound Management of Operational Risk*, Bazylea: Bank for International Settlements 2011, ss. 19 (publikacja BCBS nr 195).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *Sound Management of Risks Related to Money Laundering and Financing of Terrorism*, Bazylea: Bank for International Settlements 2014, ss. 29 (publikacja BCBS nr 275).

Basel Committee on Banking Supervision (wyd.), *The Internal Audit Function in Banks*, Bazylea: Bank for International Settlements 2012, ss. 23 (publikacja BCBS nr 223).

Opracowania FATF:

Financial Actions Task Force on Money Laundering (wyd.), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism and Proliferation: The FATF Recommendations*, Paryż: OECD 2013, ss. 128.

Strony internetowe:

www.bis.org/

<http://www.bis.org/bcbs/>

<http://www.bis.org/bcbs/history.htm>

www.fatf-gafi.org/

Streszczenie: W niniejszym artykule zostały przybliżone jedynie wybrane aspekty omawianych wytycznych BCBS z 2014 r., gdyż nie jest możliwe kompleksowe przedstawienie tematyki, która mogłaby być przedmiotem niejednej monografii. Dlatego też skoncentrowano się w niniejszym opracowaniu na tych postanowieniach wytycznych BCBS z 2014 r., które mogą mieć istotne znaczenie dla rozważań karnoprawnych w przedmiocie zapobiegania i zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Ponadto celem opracowania jest zwrócenie uwagi na rolę Komitetu Bazylejskiego w zapobieganiu i zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w okresie 1988–2014, a także na silne powiązania BCBS z FATF w walce z tymi negatywnymi zjawiskami w systemie bankowym. W pracy z tekstem wytycznych BCBS z 2014 r. wykorzystano zarówno ich wersję angielską, jak i wersję niemiecką. W związku z tym dają się zauważyć znaczne rozbieżności pomiędzy tymi wersjami, które wynikają nie tylko ze specyfiki tych języków. Cenne byłoby przełożenie niniejszych wytycznych na język polski dla ułatwienia zapoznania się z nimi i ich wdrożenia w ramach procedur bankowych.

Słowa kluczowe: zarządzanie ryzykiem, pranie pieniędzy, finansowanie terroryzmu, Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego

**THE BASEL COMMITTEE GUIDANCE OF 15 JANUARY 2014
FOR MANAGEMENT OF RISKS RELATED TO MONEY LAUNDERING
AND FINANCING OF TERRORISM**

Summary: In this paper the aspects of some guidelines of Basel Committee on Banking Supervision of 2014 were considered. It should be strictly stressed that there is not possibility to write about this problem in details, because it could be a subject of a book. The central aim of this paper is to show the directives about prevention and repression of financing of terrorism and money laundering. It is important to prove a role of BCBS (1988–2014) in this matter. Moreover, the relations between Basel Committee and Financial Actions Task Force on Money Laundering were shown in the light of a fight with negative facts in banking system. Working with BCBS document of 2014 was discussed both English and German version of text. There are differences between them, which are implied not only by syntactic and semantics specific of these languages. In this context it would be important to translate this document into Polish for using it in banking procedures.

Keywords: risk management, money laundering, financing of terrorism, Basel Committee on Banking Supervision